

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny: **Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia (ukierunkowanych na poprawę sytuacji zawodowej tych osób).**

Nazwa projektodawcy: „Instytut Badawczo-Szkoleniowy” Sp. z o.o.

Tytuł projektu: **Pomosty. Budowanie kapitału społecznego młodzieży ze środowisk wiejskich Warmii i Mazur.**

Numer umowy: **POKL.07.02.01-28-112/11-00**

1. Uzasadnienie

Celem projektu pt. „Pomosty. Budowanie kapitału społecznego młodzieży ze środowisk wiejskich Warmii i Mazur” jest wypracowanie innowacyjnych metod interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społ. młodzieży wiejskiej z woj. warm.-maz. w wieku 15-24 lata, pozostającej min. 2 lata poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy. Praktyka projektu opiera się na zastosowaniu strategii przeciwdziałających wykluczeniu społ. poprzez działania skierowane na wzrost kapitału społ. młodzieży, gdyż to jego poziom jest czynnikiem w najwyższym stopniu determinującym szanse osiągnięcia przez nią samodzielności życiowej.

Zrealizowane w ramach projektu badania przeprowadzone w maju 2012 r. pod nadzorem merytorycznym Prof. dr hab. B. Fatygi dostarczyły nowej, bardzo obszernej i pogłębionej wiedzy na temat kompetencji i kapitału społ. młodzieży wiejskiej z Warmii i Mazur oraz możliwości i warunków współpracy pracowników socjalnych z młodzieżą. Wnioski i analizy z badań zawarto w 4 raportach częściowych oraz raporcie zbiorczym:

- A.) *Analiza założeń i efektywności aktualnie stosowanej metodyki pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym;*
- B.) *Działania na rzecz młodzieży z perspektywy systemu pomocy społecznej i pracownika socjalnego;*
- C.) *Młodzież w środowisku lokalnym. Charakterystyki społeczne i psychologiczne;*
- D.) *Kompetencje i kapitały społeczne i kulturowe w świecie niedoboru i resentymentu;*
- E.) *Raport zbiorczy z badań jakościowych i ilościowych.*

Badania te wskazują na niski poziom i jakość kapitału społ. przebadanej w ramach projektu młodzieży, co obrazują zarówno wyniki badań jakościowych (wyw. ind.), jak i ilościowych (wyw. kwest.). Zdają się być one potwierdzeniem wyników dostępnych badań ogólnopolskich dotyczących wskazanej problematyki, z których wynika, iż woj. warm.-maz. ma jeden z najniższych i wciąż utrzymujących się na podobnym poziomie wskaźników kapitału społ. (*Diagnoza społeczna*, Czapiński, 2005, 2009, 2011), a zagrożenie negatywnymi skutkami niskiego kapitału społ. w Polsce dotyczy przede wszystkim młodych ludzi wchodzących na rynek pracy (*Konsultacje Społ. Strat. Rozw. Kapit. Społ. 2011-2020, Diagnoza*, MKiDN) - w szczególności tych mieszkających na wsi i pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-zawodowym (*Młodzież na wsi*, Pol.-Ameryk. Fund. Wolności, 2011, *Pokoleniowe Pref. System. Specyfika Wiejska*, K. Szafraniec, 1999).

Przeprowadzone w projekcie „Pomosty...” badania są bardzo wnikliwą analizą światów młodzieży oraz pracowników socjalnych i oprócz potwierdzenia wniosków z ww. publikacji, dostarczają pogłębionych danych dotyczących niezbadanych wcześniej zjawisk społecznych. Dowodzą, iż młodzi ludzie na wsi żyją w świecie bardzo ograniczonych, ambiwalentnych emocjonalnie, często нефункциональных relacji społ., co znacznie osłabia jakość i zasięg zdobywanych przez nich doświadczeń i kompetencji ogólnozyciowych. Podstawową przestrzenią życia i polem zdobywania życiowych doświadczeń młodzieży na wsi jest dom rodzinny, a członkowie rodziny stanowią główne środowisko społ. jej codziennych interakcji (w rozkładzie wyników inwentarza „JA-MY-ONI” młodzieży świat „MY”, czyli najbliższe otoczenie społ., zajmuje 2,5%, z czego 49,3% to rodzina). Mimo wyraźnych deficytów i dysfunkcji rodzin (bad. jakość.), to rodzice, z których ponad

połowa ma wykształcenie co najmniej zawodowe (59% ojcowie, 65% matki), a ponad 1/3 jest bezrobotna (24% ojcowie, 43% matki), stanowią najczęściej wybierane źródło informacji o ważnych i przydatnych sprawach (m.in. blisko 60% badanych rozmawia w domu o swoich planach na przyszłość). Przyczyną tego jest brak obecnej i dającej jakiegokolwiek możliwości wsparcia alternatywy społ. Kolejne kręgi i sieci społ. młodych ludzi są albo jeszcze bardziej deficytowe, albo niefunkcjonalne. Środowisko rówieśnicze, zbudowane głównie na sytuacyjnych i nienawiązywanych z wyboru relacjach, często jest postrzegane jako „ONI”, obcy – źródło potencjalnego zagrożenia lub konkurencji w rywalizacji o ograniczone zasoby (bad. jakość. i ilość.). Pojawia się tu również element instrumentalnego traktowania relacji rówieśniczych – głównie w kontekście poszukiwania pracy. Punktem odniesienia i wzorcem są młodzi „migranci”, którzy opuścili miejscowość, uczą się i/lub pracują – choć są to więzi bardzo splotone i nietrwałe. Mimo tego, iż młodzież jest poddawana różnego rodzaju wpływom instytucjonalnym (m.in. OPS, UP, policja, sądy), to zakres tych działań jest bardzo wąski i standardowy (bad. ilość.) i nie skutkuje uczestnictwem w żadnej trwałej sieci relacji społ. Jak wynika z badań, mimo bardzo ograniczonych, często deficytowych i opartych w przeważającej części na negatywnych emocjach (45,3%) relacji młodych ludzi z ich najbliższym otoczeniem społ., nadal uważają oni swoje środowisko życia za bezpieczne, ważne i „swoje”.

Z niskiego kapitału społ. młodych ludzi wynikają ich ograniczone możliwości rozwoju i generowania zmiany, ograniczone aspiracje i horyzont życiowy, ograniczony dostęp do informacji oraz efektywnych wzorców przystosowania i repertuaru ról społ., a tym samym obniża się ich szansa na rozwijanie kompetencji kluczowych dla efektywnego wejścia i utrzymania się na rynku pracy, a zwiększa zagrożenie wykluczeniem społecznym. Mimo iż młodzi ludzie na wsi wykazują dość wysoki potencjał w zakresie badanych kompetencji (bad. ilość.- wyniki pow. śr.): poczucia samoskuteczności, proaktywności, kooperatywności, kreatywności, gotowości do uczenia się i zdobywania doświadczeń, to kontekstem wykorzystywania tych potencjałów są głównie codzienne czynności życiowe (ukierunkowane na przetrwanie w trudnych warunkach), a nie aktywności o charakterze rozwojowym, związane z eksperymentowaniem, poszukiwaniem nowych doświadczeń i nawiązywaniem nowych relacji społ.

Jak pokazują badania projektu „Pomosty...”, młodzi ludzie w praktyce nie wskazują żadnego podmiotu, który w sposób skuteczny, zorganizowany i na znaczącą skalę wspierałby ich w praktycznym wchodzeniu na rynek pracy (bad. ilość.). Spośród badanych młodych tylko 27,2% deklaruowało, że brało udział w jakichkolwiek programach dedykowanych młodzieży, 72,2% w ogóle nie miało takich doświadczeń. W ramach projektów OPS/PCPR, w których uczestniczy młodzież, w strukturze realizowanych działań dominują te związane z budowaniem indywidualnych zasobów jednostek – tzw. kompetencji miękkich, ale głównie są one prowadzone w wyizolowanych od kontekstu ich życia salach szkoleniowych (bad. ilość.). Poza tym tylko 1/5 realizowanych działań obejmowała różne formy integracji społ., mimo, że potrzeba nawiązania satysfakcjonujących relacji z otoczeniem społ. jest jedną z głównych wskazywanych przez młodzież.

Badania projektu „Pomosty...” dotyczyły także sfery realizowanych przez ośrodki pomocy społ. projektów na rzecz młodzieży. Okazały się one działaniami okazjonalnymi i słabo osadzonymi w kontekście działalności tych instytucji, podobnie jak tzw. trzecia metoda pracy socjalnej – ze społecznością lokalną. Jak pokazały badania ilościowe i jakościowe, głównymi barierami w tym kontekście okazały się:

- **ograniczenia systemowe**

W obowiązujących przepisach prawnych młodzież nie występuje jako wyodrębniona kategoria klientów pomocy społ., a system kształcenia pracowników socj. nie przygotowuje ich do pracy z młodzieżą. Pozostałe ograniczenia to przeciążenie systemu pomocy społ. i jego biurokratyzacja. Brak umiejscowienia projektów w kontekście długoterminowej strategii działalności OPS/PCPR powoduje akcyjność i okazjonalność podejmowanych działań oraz problemy z rekrutacją uczestników projektów. Zauważa się efekt negatywnego wpływu uwarunkowań pracy socjalnej na pracowników instytucji pomocy społ.

- **bariery w funkcjonowaniu społeczności lokalnej**

Należy tu wskazać brak diagnozy potrzeb społ., problemy wizerunkowe i słabą pozycją OPS w społeczności lokalnej, trudności OPS ze znalezieniem partnerów

i sojuszników lokalnych w działaniach na rzecz młodzieży, a także sektorowość działań lokalnych.

- **bariery wynikające z wzajemnych relacji pracowników socjalnych i młodzieży**

Możemy tu wskazać znaczne rozbieżności pomiędzy socjokulturowymi światami młodych i pracowników socj. opartych głównie na negatywnych emocjach. Pracownicy socjalni wykazują brak wiedzy o młodych, których wraz z ich środowiskiem postrzegają negatywnie. Zauważa się ponadto blokujące dostrzeganie potencjałów środowiskowych i wzmacniające działania pomocowe ukierunkowane na izolowanie młodych z ich otoczenia, liczne stereotypy oraz niskie kompetencje społeczno-kulturowe obu grup.

Stan rzeczy ujawniony w badaniach realizowanych w projekcie „Pomosty...” potwierdza wyniki ogólnopolskich badań zastanych. Wskazuje ponadto na występowanie zjawisk, takich jak krótkofalowość i nieskuteczność działań pomocowych realizowanych na rzecz młodzieży z terenów wiejskich. Jak pokazują badania, działania te miały przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, mogą znacznie pogłębiać to zjawisko. Zaskakujący wydaje się wniosek, iż światy młodzieży i pracowników socjalnych pod względem kompetencji kulturowych i wyznaczników położenia społecznego są bardzo podobne do siebie. Język obu grup jest niemalże identycznie nacechowany negatywnymi emocjami. Z tego punktu widzenia proponowana w projekcie „Pomosty...” metodyka pracy z młodzieżą, oparta między innymi na ocieplaniu wzajemnych relacji młodzieży i pracowników socjalnych oraz stwarzaniu platformy współpracy na zasadach partnerskich i w nietypowych (nieznanych) dla obu grup rolach oraz kontekstach, wydaje się być szczególnie zasadna.

Na podstawie pogłębionej diagnozy problemu stwierdza się, iż bez inwestowania w kapitał społ. jakiegokolwiek inne działania pomocowe na rzecz wykluczonej młodzieży ze środowisk wiejskich mają nikłe szanse powodzenia. Szczególnie ważna w tym kontekście wydaje się próba weryfikacji skuteczności tworzonych w ramach projektu metod podczas etapu testowania. Zbadania wymaga

odbiór przez lokalne społeczności metod związanych z tworzeniem parametrów zmiany dla zwiększania szans młodzieży z terenów wiejskich oraz efektywność proponowanego w projekcie rozwiązania. Penetracja dotyczyć będzie motywacji i gotowości lokalnych instytucji i partnerów społecznych do tworzenia swoistych koalicji na rzecz młodzieży, w których to młodzi ludzie mieliby do spełnienia jakąś istotną i praktyczną rolę.

2. Cele wprowadzenia projektu

2.1. Cele projektu

Cel główny:

Zwiększenie szans na rewitalizację społeczną młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 lata pozostającą powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy.

Cele szczegółowe:

- pozyskanie wiedzy w zakresie mechanizmów budowania i wykorzystywania kapitału społecznego młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 lata w procesie wejścia na rynek pracy;
- zwiększenie efektywności działań osób zatrudnionych w OPS/PCPR w pracy z młodzieżą z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego do końca IX.2014r. poprzez wyposażenie w metodę „Pomosty”;
- wzrost gotowości zatrudnieniowej młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 lata pozostającej powyżej 2 lata poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy;
- włączanie produktu po walidacji do 36 OPS/PCPR poprzez wzrost kwalifikacji pracowników OPS i PCPR w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 r. ż. z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w oparciu o metodę „Pomosty...”.

Cel główny projektu „zwiększenie szans na rewitalizację społeczną młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 pozostającej powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy” wskazuje na wypracowanie w ramach działań projektu parametrów zmiany służących zwiększaniu szans rewitalizacji społecznej młodzieży poprzez angażowanie lokalnych interesariuszy i powoływanie swoistych koalicji na rzecz młodych, którym stwarza się możliwość spełnienia istotnej i praktycznej roli w swojej społeczności. Wnioskodawca przez „rewitalizację społeczną” młodzieży rozumie:

- przywrócenie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej,
- zaktywizowanie młodzieży do korzystania z lokalnego kapitału społecznego.

Pojęcie „gotowości zatrudnieniowej” jest terminem zoperacjonalizowanym na potrzeby projektu, które za prof. A. Bańką definiuje się jako „poziom dostępności do zasobów niematerialnych należących do członków siatki społ. jednostki, które mogą się stać dostępne w wyniku wcześniejszych kontaktów, i które może ona wykorzystać do realizacji celów osobistych i zawodowych”. Wnioskodawca używa pojęcia „gotowości zatrudnieniowej” w odniesieniu do kompetencji osobistych młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy. Niniejsza definicja ma zastosowanie w całości strategii i wniosku o dofinansowanie.

2.2. Pożądany stan docelowy po wprowadzeniu innowacji i sposób weryfikacji osiągniętych celów

Cele, wskaźniki pomiaru oraz źródła weryfikacji wskaźników projektu wskazywane w strategii zostały uszczegółowione, doprecyzowane w stosunku do celów zawartych we wniosku o dofinansowanie.

Za weryfikację wszystkich wskaźników odpowiada Ekspert ds. ewaluacji projektu.

Cel główny projektu/ Cel wprowadzenia innowacji	Wskaźniki pomiaru celu	Wartość docelowa wskaźnika			Źródło weryfikacji/pozyskania danych do pomiaru wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru
		K	M	O	
<p>zwiększenie szans na rewitalizację społeczną młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 pozostającej powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy,</p> <p><i>celem wprowadzenia innowacji jest budowanie i wykorzystywanie kapitału społecznego na rzecz rewitalizacji społecznej młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego</i></p>	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, która zakończy udział w projekcie	68	40	108	deklaracje przystąpienia do proj., listy obecności, zdjęcia, sprawozdawczość personelu projektu, min. 80% obecności, pomiar w momencie składania wniosków o płatność
	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, u której nastąpi wzrost gotowości zatrudnieniowej o min. 30% do końca 2013 r.	47	28	75	indywidualne plany działania (IPD), test indywidualnego poziomu gotowości zatrudnieniowej młodzieży w kontekście kapitału społecznego, porównanie wyników diagnoz początkowych i końcowych (wzrost o min. 30%), dwukrotny pomiar gotowości zatrudnieniowej: na początku i na końcu każdego cyklu (łącznie 6 razy) oraz opracowanie IPD na końcu każdego cyklu (łącznie 3 razy)
	liczba metod przeciwdziałania wykluczeniu społ. młodzieży z terenu woj. w wieku 15-24 pozostającej powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy	0	0	1	protokół odbioru produktu finalnego, pomiar jednokrotny po zakończeniu etapu testowania
	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, u której nastąpi wzrost aktywności w życiu społecznym	47	28	75	test indywidualnego poziomu aktywności w życiu społecznym młodzieży, dwukrotny pomiar na początku i na końcu każdego cyklu (łącznie 6 razy)

Cele szczegółowe projektu	Wskaźniki pomiaru celu	Wartość docelowa wskaźnika			Źródło weryfikacji/pozyskania danych do pomiaru wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru
		K	M	O	
pozyskanie wiedzy w zakresie mechanizmów budowania i wykorzystywania kapitału społecznego młodzieży z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 w procesie wejścia na rynek pracy	liczba przeprowadzonych badań i analiz	0	0	4	protokół przekazania raportów z badań, pomiar jednokrotny – po zakończeniu etapu pogłębionej diagnozy i analizy problemu
zwiększenie efektywności działań osób zatrudnionych w OPS/PCPR w pracy z młodzieżą z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego do końca IX 2014 r. poprzez wyposażenie w metodę „Pomosty”	liczba pracowników OPS/PCPR, którzy w wyniku wsparcia EFS podnieśli swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym	17	1	18	deklaracje przystąpienia do proj., zdjęcia, listy obecności (min. 80% obecności), sprawozdawczość personelu projektu, pre- i post-testy kompetencji pracowników socjalnych, pomiar dwukrotny: na początku i końcu każdego cyklu (łącznie 6 razy)
	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, u której nastąpi wzrost gotowości zatrudnieniowej o min. 30% do końca 2013 r.	47	28	75	indywidualne plany działania (IPD), test indywidualnego poziomu gotowości zatrudnieniowej młodzieży w kontekście kapitału społecznego, porównanie wyników diagnoz początkowych i końcowych (wzrost o min. 30%), dwukrotny pomiar gotowości zatrudnieniowej: na początku i na końcu każdego cyklu (łącznie 6 razy) oraz opracowanie IPD na końcu każdego cyklu (łącznie 3 razy)
	liczba metod przeciwdziałania wykluczeniu społ. młodzieży z terenu woj. w wieku 15-24 pozostającej powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy	0	0	1	protokół odbioru produktu finalnego, pomiar jednokrotny po zakończeniu etapu testowania
wzrost gotowości zatrudnieniowej młodzieży z	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, która zakończyła	68	40	108	dekl. przystąpienia do proj., listy obecności, sprawozdawczość personelu projektu, min 80% obecności,

terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego w wieku 15-24 pozostającej powyżej 2 lat poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy	udział w projekcie				pomiar w momencie składania wniosków o płatność
	liczba młodzieży wykluczonej społecznie, u której nastąpi wzrost gotowości zatrudnieniowej o min. 30% do końca 2013 r.	47	28	75	indywidualne plany działania (IPD), test indywidualnego poziomu gotowości zatrudnieniowej młodzieży w kontekście kapitału społecznego, porównanie wyników diagnoz początkowych i końcowych (wzrost o min. 30%), dwukrotny pomiar gotowości zatrudnieniowej: na początku i na końcu każdego cyklu (łącznie 6 razy) oraz opracowanie IPD na końcu każdego cyklu (łącznie 3 razy)
	liczba Projektów Aktywizacji Społeczno-Zawodowej	0	0	9	dok., zdj. zlotów, raporty testerów uż. z zajęć i raporty z PASZ, pomiar jednokrotny po zakończeniu każdego cyklu (łącznie 3 razy)
wzrost świadomości pracowników OPS i PCPR w zakresie funkcjonalności kapitału społecznego w procesach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży pow. 15 r. ż. z terenów wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego	liczba pracowników OPS/PCPR, którzy w wyniku włączenia produktu finalnego po walidacji do polityki podnieśli swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym	97	3	100	dekl., listy obecności, sprawozdawczość personelu projektu, pre- i post-testy kompetencji pracowników socjalnych, pomiar dwukrotny: na początku i na końcu szkoleń wdrażających
	liczba OPS i PCPR woj. warmińsko-mazurskiej partycypujących w działaniach włączających produkt finalny do polityki po walidacji	0	0	36	deklaracja wdrożenia metody, raport wdrożeniowy, pomiar jednokrotny na koniec projektu
	liczba pracowników OPS/PCPR, u których w wyniku włączenia produktu finalnego do polityki nastąpi wzrost świadomości w zakresie funkcjonalności kapitału społecznego w procesach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży	97	3	100	pre- i post-testy świadomości pracowników socjalnych w zakresie funkcjonalności kapitału społecznego w procesach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży, pomiar dwukrotny: na początku i na końcu szkoleń wdrażających

3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego

Praca socjalna z młodzieżą może potencjalnie stanowić element każdej z trzech podstawowych metod, opisanych w *Ustawie o pomocy społecznej*: pracy socj. z jednostką i jej rodziną, pracy socj. z grupami (najczęściej wyodrębnianymi ze względu na wspólny problem społ.) oraz pracy socj. ze społecznością lokalną. W polskim systemie pomocy społ. kategorie wiekowe nie stanowią przesłanki udzielania wsparcia, w związku z czym żadna z metod pracy socjalnej nie uwzględnia specyficznego podejścia do młodzieży. Dodatkowo projekty realizowane na rzecz młodzieży wiejskiej przez instytucje pomocy społ. ukierunkowane są na uzupełnianie deficytów kompetencyjnych i wzmacnianie zasobów indywidualnych młodych ludzi, a nie obejmują kompleksowych narzędzi oddziaływania na kontekst zastosowania tych indywidualnych umiejętności – na środowisko życia młodzieży. Innowacyjność projektu pt. „Pomosty...” (dotycząca problemu i formy wsparcia) polega na wypracowaniu, upowszechnieniu i wdrożeniu do użycia metody pracy w zakresie interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży ze środowisk wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Metodyka działania skierowana jest na rozwój podmiotowości młodzieży w oparciu o potencjał społeczny i kulturowy środowisk lokalnych, w których funkcjonuje ona na co dzień oraz na budowaniu nowych kontekstów i relacji społ., przydatnych z perspektywy poszukiwania zatrudnienia i zdobywania nowych doświadczeń i informacji, wpływających na gotowość zatrudnieniową młodych ludzi. Poszerzenie świata „MY” młodzieży zarówno zwiększy jej dostęp do zróżnicowanych zasobów posiadanych przez nowych członków sieci społ., z których będzie mogła korzystać w drodze do osiągnięcia własnych celów osobistych i zawodowych, jak i - w dłuższej perspektywie - poszerzy kontekst rozwijania kluczowych kompetencji ogólnozyciowych, decydujących o atrakcyjności kapitału kariery, który warunkuje efektywność poruszania się po rynku pracy. Osadzenie działań w środowisku życia młodych ludzi oraz zastosowanie narzędzi symulacyjnych pozwoli również na wytworzenie nowego pola do „bezpiecznego” eksperymentowania i podejmowania ryzyka, co jest w tym okresie życia kluczowym doświadczeniem rozwojowym. Natomiast dostarczenie nowych wzorców osobowych, głównie w postaci osób dorosłych angażowanych

w projekt, poszerzy perspektywę młodych ludzi w procesie poszukiwania własnej strategii życiowej.

Efektywna pomoc i szansa na integrację środowisk marginalizowanych jest uzależniona od zaistnienia takich zmian w społeczności lokalnej, które w dłuższej perspektywie pozwolą skutecznie funkcjonować kolejnym pokoleniom młodych ludzi. Wypracowany innowacyjny model działania pracowników socj. w środowisku młodzieżowym dostarczy im wiedzy i umiejętności ułatwiających tę relację oraz wspomagających tym samym ich pracę w terenie. Zastosowanie wypracowanej w projekcie metody pozwoli z jednej strony zbudować poparcie i autorytet wśród młodych ludzi, a z drugiej wykorzystać lokalne i poza-lokalne zasoby instytucjonalne i społeczne (z uwzględnieniem m.in. instytucji rynku pracy, biznesu, instytucji religijnych, instytucji kultury i systemu edukacji, organizacji pozarządowych, nieformalnych liderów i autorytetów) dla zbudowania sieci wsparcia młodzieży. Dlatego też bardzo istotna jest realizacja projektu na terenie tych gmin, w których aktualnie są realizowane przedsięwzięcia na rzecz tworzenia sieci instytucjonalnych i koalicji na rzecz młodzieży. Zastosowanie modelu stanowi szansę na zbudowanie reputacji i poprawę wizerunku zarówno samych pracowników socj., jak i instytucji pomocy społ., co jest istotne ze względu na skuteczność pozyskiwania sojuszników i partnerów. Powstanie w ten sposób nowy kontekst do zainicjowania strategicznych działań środowisk lokalnych skierowanych na poprawę sytuacji młodego pokolenia w szerszym kontekście rozwoju lokalnego.

W ramach projektu zostaną zrealizowane cykle zajęć (w trybie weekendowym), opartych na pracy metodą projektową, prowadzonych przez pracowników socj. z udziałem grupy młodzieży z terenu gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej. W ramach swojej pracy każda grupa otrzyma grant na realizację swojego projektu, co do którego wymagania zostały zawarte w podręcznikach dla pracowników socj. Metoda działania projektowego jest skoncentrowana na poszukiwaniu atraktora w otoczeniu zew.– czegoś istotnego, pozytywnego i pożądanego przez wszystkich uczestników procesu oraz na rozpoczęciu działań w tym obszarze. W kontekście trudnych i złożonych relacji młodych ludzi z pracownikami socj. i innymi członkami ich otoczenia społ. atraktor taki stanowi szansę na to, aby uczestnicy procesu wyszli z ugruntowanych, przewidywalnych ról i odkryli siebie na nowo. W związku z tym, że w działania projektowe zostaną włączeni inni aktorzy życia danej społeczności

lokalnej ważne jest, aby nowe relacje stanowiły sieć tzw. słabych kontaktów społ. Znaczenie takich słabych więzi w poszukiwaniu nowych bądź nieistniejących w lokalnym otoczeniu informacji i możliwości wynika z tego, iż przynależność do jakiejś konkretnej lokalnej sieci społ. może paradoksalnie ograniczać horyzonty i możliwość zmiany, zamykając w tym, co znane. Stąd również waga m.in. zastosowania w ramach działań projektowych „złotów” jako formy sieciowania inicjatyw młodzieżowych oraz wolontariatu dla młodych ludzi. Dzięki takim założeniom obszar problemowy, w który skierowane są działania projektu, nie jest „atakowany wprost”, ale rozwiązanie kreuje się poprzez tworzenie warunków, parametrów zmiany.

Wymiary innowacyjności projektu:

- Innowacyjność problemu (główny wymiar innowacyjności projektu): Niski poziom kapitału społecznego w Polsce jest problemem nowym – rozpoznany w ciągu ostatniej dekady. Ogromny nacisk na poszukiwanie efektywnych metod wzmacniania kapitału społecznego w różnych dziedzinach życia, w których uwidaczniają się jego wpływy, wynika obecnie z sytuacji gospodarczej w Polsce – wzrost kapitału ludzkiego (m.in. wykształcenia), który do tej pory był wystarczającym czynnikiem wzmacniającym rozwój gospodarczy, za chwilę okaże się niedostateczny, a niezbędny dla dalszego rozwoju okaże się wzrost kapitału społecznego.
- Innowacyjność grupy docelowej: Do tej pory młodzież nie była bezpośrednim odbiorcą działań pomocowych OPS/PCPR. Narzędzie dedykowane dla pracowników OPS/PCPR do pracy z młodzieżą w oparciu o kapitał społeczny zwiększa szansę na efektywną pracę pracowników socjalnych z tą grupą odbiorców działań pomocowych.
- Wymiar formy wsparcia: Dotychczas podejmowane działania w obszarze budowania i wykorzystania potencjału kapitału społecznego prowadzone były poza sektorem samorządowym oraz miały charakter incydentalny. Produkt projektu jest narzędziem, dzięki któremu OPS/PCPR staną się lokalnymi inicjatorami rozbudowy i zaadaptowania potencjału kapitału społecznego na potrzeby aktywizacji młodzieży z terenów wiejskich.

Ponadto jednym z elementów produktu innowacyjnego będzie gra symulacyjna. Obecne gry strategiczne są bardzo popularne w biznesie. Nie są one dostosowane do aktywizacji społeczno-zawodowej, a mogą być narzędziem (szczególnie dla młodzieży) do „bezkrwawej” symulacji konsekwencji podejmowanych decyzji lub ich braku.

Podobne praktyki stosowane w województwie warmińsko mazurskim można odnaleźć w projekcie systemowym ROPS „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”. W ramach Platformy Rozwoju Dialogu Społecznego na Rzecz Młodzieży realizowanej w ww. projekcie trwają prace nad opracowaniem modelu aktywizacji społecznej młodzieży oraz budowany jest odpowiedni kontekst zmian w tym obszarze (konsolidacja instytucji mogących mieć wpływ na efektywną aktywizację młodzieży). Synergia obu projektów (projekt systemowy i projekt „Pomosty.”) daje szansę na efektywną zmianę w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej młodzieży.

Reasumując, innowacyjność metody „Pomosty” polega na:

- wykorzystaniu i upowszechnieniu nowoczesnej wiedzy o społeczeństwie w środowisku pracowników OPS/PCPR. Szczególnie dotyczy to pojęcia kapitału społ., jako kluczowego zarówno w diagnozowaniu i rozumieniu przyczyn i skutków wykluczenia społ. młodzieży, jak i w wypracowywaniu bieżących strategii praktycznych działań lokalnych. Narzędzia pojęciowe zostaną upowszechnione m.in. poprzez publikacje raportów z badań i podręczników oraz w trakcie doradztwa, szkoleń i coachingu prowadzonych w ramach projektu. W ich wyniku ulegnie wzbogaceniu wiedza juwentologiczna pracowników OPS/PCPR oraz ich kompetencje do działania w środowiskach młodzieżowych.
- wypracowaniu i kompleksowym zastosowaniu nowoczesnych narzędzi budowania kapitału społ. młodzieży wiejskiej poprzez:
 - działania edukacyjne, pozwalające młodym ludziom nabyć nowe umiejętności poznawania i korzystania z niedostrzeganych i niewykorzystywanych do tej pory zasobów własnego środowiska (ważnym ich elementem będzie wykorzystanie gry symulacyjnej).

- tworzenie przez lokalne grupy mini-projektów opartych o wykorzystanie zarówno własnych zasobów grup młodzieżowych, jak i ich otoczenia społeczno-kulturowego i naturalnego.

- sieciowanie inicjatyw lokalnych z przedsięwzięciami grup młodzieżowych projektu oraz tworzenie systemów wsparcia społ. włączającego w działania zarówno osoby indywidualne, jak i lokalne instytucje. Warto wspomnieć, że projekt „Pomosty...” jest komplementarny do projektu systemowego realizowanego przez ROPS na terenie woj. warmińsko-mazurskiego, w ramach którego powstają koalicje lokalne na rzecz młodzieży. Metoda pracy z młodzieżą powstająca w ramach „Pomostów...” może stanowić tym samym bardzo istotne wsparcie w procesie realizacji tych lokalnych przedsięwzięć.

Zastosowanie wypracowanego w ramach projektu modelu pracy z młodzieżą nie wymaga, wykraczających poza zasoby instytucji pomocy społ., specyficznych warunków organizacyjno-technicznych oraz warunków prawnych. W testowaniu weźmie udział 18 użytkowników – pracowników socj. z OPS/PCPR (w tym 17 K) oraz 108 młodych ludzi (w tym 68 K), spełniających kryteria rekrutacyjne, z 9 gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich. Bardzo istotną rolę w wypracowaniu wstępnej wersji produktu, która będzie testowana pełnił Partner projektu. Po walidacji produktu finalnego wypracowana metoda będzie mogła być stosowana w pracy socjalnej z młodzieżą ze środowisk wiejskich w kontekście różnych działań realizowanych przez pracowników socj. z OPS/PCPR, m.in. w ramach projektów systemowych, strategicznych działań lokalnych oraz w codziennych kontaktach z młodymi ludźmi. Produkt finalny będzie obejmował następujące elementy: metodę „Pomosty” opisaną w podręczniku dla pracowników socj., zawierającym scenariusze zajęć z młodzieżą oraz podręczniku dla trenerów prowadzących szkolenia przygotowujące pracowników socj. do zastosowania metody, a także strategiczną grę symulacyjną wraz z vademecum. Ze względu na innowacyjność działań projektowych oraz na rzecz wzmocnienia kompetencji pracowników socj. w zakresie stosowania wypracowanej metody, w projekcie przewidziane zostało wsparcie w postaci szkoleń przygotowujących do pracy z młodzieżą oraz, w trakcie realizacji projektów młodzieżowych - coachingu i superwizji grupowych. Pracownicy socj. otrzymają również podręczniki metodyczne, scenariusze zajęć (uwzględniające wskazówki dotyczące płci) oraz zestawy strategicznej gry symulacyjnej. W ramach

upowszechniania i włączania zostaną zrealizowane: wdrażające szkolenia dla użytkowników – 108 pracowników socj. z min. 36 OPS/PCPR, spotkania z kierownictwem OPS/PCPR i osobami odpowiedzialnymi za politykę społ. w JST, konferencja upowszechniająca oraz kampania prasowa, radiowa i TV.

4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

4.1. Podejście do doboru grup użytkowników i odbiorców, którzy wezmą udział w testowaniu

Łącznie w całym procesie testowania weźmie udział 18 użytkowników-testerów (w tym 17K) oraz 108 odbiorców-testerów (w tym 68K) z 9 gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich w województwie. W każdy cykl testowania będzie zaangażowanych 6 użytkowników – testerów (pracowników socj.) z OPS/PCPR działających na terenie 3 gmin (po dwie osoby na 1 grupę młodzieży) oraz 12 odbiorców-testerów (młodzież z terenu tych samych gmin). Liczebność każdej z grup młodzieżowych jest traktowana przy tym jako optymalna i zalecana (jako warunek przyjmuje się jedynie łączną liczbę młodych uczestników we wszystkich grupach, z uwzględnieniem proporcji płci).

Za rekrutację odpowiada Specjalista ds. szkoleń i rekrutacji. Wybór gmin wiejskich i miejsko-wiejskich do udziału w projekcie zostanie dokonany, w porozumieniu z ROPS, na podstawie następujących kryteriów: odsetek ludności korzystającej ze świadczeń pomocy społ., odsetek młodzieży w wieku 15-24 lata oraz poziom bezrobocia. Dodatkowym, ale bardzo istotnym kryterium wyboru gmin będzie realizacja na ich terenie działań ukierunkowanych na sieciowanie różnych partnerów społ. lub tworzenie koalicji na rzecz młodzieży (szczególnie uczestnictwo w projekcie systemowym ROPS pt. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”). Rekrutacja OPS/PCPR z wybranych gmin odbędzie się poprzez działania promocyjno-rekrutacyjne: seminarium informacyjno-rekrutacyjne, umieszczenie informacji na stronie internetowej projektu oraz przesłanie zaproszenia do udziału w projekcie do wszystkich wiejskich i miejsko-wiejskich OPS/PCPR w województwie. Zgłoszenia ośrodków do udziału w projekcie będą przyjmowane telefonicznie i mailowo do wyznaczonego terminu. Na początku każdego cyklu, we współpracy

z kierownictwem ośrodków, wybrana zostanie grupa użytkowników-testerów w oparciu o następujące kryteria: staż pracy, doświadczenie w pracy z młodzieżą, płeć. Zabezpieczeniem udziału pracowników socj. w całym cyklu testowania jest podpisanie z nimi umowy-zlecenie na realizację „PASZ” (zgodnie z budżetem projektu). Za rekrutację odbiorców-testerów odpowiadają użytkownicy-testerzy (wskazówki do realizacji tego zadania zostały opisane w podręczniku dla pracowników socj.). Kryteria rekrutacyjne dotyczące młodzieży to: wiek 15-24 lata, płeć oraz pozostawanie powyżej 2 lata bez zatrudnienia i/lub poza systemem edukacji. Warunkiem udziału w projekcie nieletniej młodzieży będzie wyrażenie pisemnej zgody przez rodziców.

4.2. Opis przebiegu testowania

Proces testowania będzie przebiegał w trzech cyklach, z których każdy trwa 4 miesiące i obejmuje następującą procedurę działań:

1. Przygotowanie dokumentacji fazy testowej i wydruk kompletów podręczników ze scenariuszami dla pracowników socjalnych oraz podręczników dla trenerów prowadzących szkolenia dla pracowników socjalnych. Przygotowania dotyczyć będą również zestawów gier symulacyjnych.
2. Rekrutacja użytkowników i odbiorców (opisana powyżej).
3. Przygotowanie użytkowników do stosowania metody – szkolenie pracowników socjalnych w zakresie realizacji metody pracy z młodzieżą oraz gry symulacyjnej:
 - Liczba godzin szkoleniowych: 80h – szczegółowy harmonogram szkoleniowy każdej grupy do ustalenia na etapie rekrutacji (5 dwudniowych modułów);
 - Liczba grup szkoleniowych: 1 grupa na 1 cykl, łącznie 3 grupy po 6 osób w każdej.

4. Diagnoza gotowości zatrudnieniowej młodzieży – przeprowadzona metodą pogłębionego wywiadu indywidualnego z każdym młodym uczestnikiem projektu przed i po realizacji „PASZ” (diagnoza zgodnie z przyjętą w projekcie definicją „gotowości zatrudnieniowej” jako poziomu dostępności do zasobów niematerialnych należących do członków siatki społ. jednostki, które mogą się stać dostępne w wyniku wcześniejszych kontaktów, i które może ona wykorzystać do realizacji celów osobistych i zawodowych).
5. Realizacja „PASZ” (Programów Aktywizacji Społecznej i Zawodowej) – pracownicy socjalni przeprowadzą zajęcia z młodzieżą (łącznie 18 dni/9 weekendów/1 grupę), mające na celu wypracowanie projektów. Każda grupa otrzyma grant na realizację swojego projektu. Realizacja „PASZ” będzie obejmowała następujące działania: wypracowanie projektów przez każdą z grup wraz z przeprowadzeniem gry symulacyjnej (8 weekendów) oraz prezentacja projektów i wymiana doświadczeń pomiędzy grupami (dwudniowy „zlot” wszystkich uczestników z danego cyklu testowania/9. weekend).
6. Coaching dla pracowników socjalnych – po każdej sesji weekendowej z młodzieżą w trakcie realizacji „PASZ” każdy pracownik socjalny otrzyma 2-godzinne indywidualne wsparcie (łącznie 9 spotkań/1 osobę), udzielone przez doświadczonego superwizora pod nadzorem Eksperta kluczowego projektu.
7. Superwizje grupowe dla pracowników socjalnych – trzy 5-godzinne spotkania jako wsparcie merytoryczne dla pracowników socjalnych w trakcie realizacji „PASZ”, prowadzone przez ekspertów pod nadzorem Eksperta kluczowego projektu.
8. Doradztwo zawodowe dla młodzieży – przeprowadzone w formie spotkań indywidualnych doradcy zawodowego z każdym młodym uczestnikiem projektu (3h/1 osobę). Na podstawie wyników doradztwa zawodowego oraz początkowej i końcowej diagnozy gotowości zatrudnieniowej młodzieży zostaną opracowane Indywidualne Plany Działania dla każdego młodego uczestnika projektu.

9. Wolontariat dla młodzieży – jako możliwość nawiązania słabych więzi społ. oraz weryfikacji zdobytych w projekcie umiejętności i wiedzy przez młodych uczestników. Wolontariat odbędzie się w formie wyjazdowej (10 dni/1 osobę, po 3 osoby z każdej grupy), z zapewnieniem: badań zdrowotnych do pracy, dojazdów oraz noclegów z wyżywieniem.
10. Indywidualne badania psychologiczne młodzieży – diagnoza kompetencji ogólnozyciowych 27 młodych uczestników projektu po odbyciu wolontariatu.

4.3. Charakterystyka materiałów, które otrzymają uczestnicy

W trakcie testowania użytkownicy-pracownicy socjalni otrzymają:

- Podręcznik „Metoda pracy z młodzieżą. Podręcznik ze scenariuszami dla pracowników socjalnych” – zawierające wskazówki do realizacji procesu pracy z młodymi ludźmi i wypracowania z nimi projektów;
- Zestaw gry symulacyjnej wraz z vademecum, zawierającym wskazówki do realizacji gry z udziałem młodzieży i samych pracowników socjalnych.

Materiały dla młodzieży, których zastosowanie będzie wynikało z koncepcji projektowych wypracowanych w ramach „PASZ”, zostaną zakupione w ramach grantu przyznanego na ich realizację.

4.4. Sposób monitorowania przebiegu testowania

Proces testowania będzie monitorowany na bieżąco. Celem monitoringu będzie weryfikacja, czy proces przebiega zgodnie z założeniami projektu oraz czy produkty są realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem i standardami. Wyniki badania zbierane będą w comiesięczne raporty. W oparciu o nie, jeśli będzie to konieczne, (istotne odstępstwa) formułowane będą zalecenia korygujące przekazywane kierownikowi projektu. Postęp realizacji monitorowany będzie głównie w oparciu o zakładane w projekcie sposoby weryfikacji wskaźników realizacji celów, w oparciu o dokumentację projektu. Analiza ta w wypadku działań odbiegających od

założonego harmonogramu lub produktów niespełniających zakładanego standardu uzupełniana będzie niezbędnymi danymi zbieranymi bezpośrednio. Dane z monitoringu, poza raportami miesięcznymi i ewentualnymi zaleceniami korygującymi, stanowić będą ważne źródło do ewaluacji kolejnych cykli testowania oraz wykorzystywane będą do sprawozdawczości projektu.

5. Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa

5.1. Sposób dokonania oceny wyników testowania

Efekty zastosowania innowacji w projekcie zostaną uznane za wystarczające, gdy zostaną osiągnięte wszystkie założone poziomy wskaźników opisane w celach projektu (p.2.2) oraz cechy produktu finalnego (metoda wraz wypracowanym systemem wsparcia) - kwalifikować go będą do szerokiego upowszechnienia. Możliwość szerokiego wdrożenia metody „Pomosty” wobec zdiagnozowanych problemów regionu, a szczególnie jego środowisk wiejskich, stałaby się bez wątpienia kluczowym elementem w strategiach ograniczania bezrobocia młodzieży wiejskiej i aktywizacji lokalnych środowisk.

Ocena wyników testowania w trakcie procesu prowadzona będzie w formie ewaluacji wewnętrznej przez eksperta ds. ewaluacji. Ewaluacja prowadzona będzie odrębnie dla każdego z trzech cykli testowania i podsumowywana w formie raportu formułującego rekomendację zmian lub korekt do realizacji w następnym cyklu, a po ostatnim cyklu - do opracowania finalnego produktu. Cykliczne podejście (cykl P-D-C-A Deminga) powinno skutkować efektywną poprawą jakości. Po zakończeniu fazy testowania przeprowadzona zostanie ewaluacja zewnętrzna na warunkach opisanych w pkt. 5.2. Całość danych uzyskanych w ramach ewaluacji (wewnętrznej i zewnętrznej), oraz monitoringu zostanie zebrana w formie analizy rzeczywistych efektów testowania stanowiącej sumaryczne źródło wiedzy o produkcie finalnym i procesie jego testowania.

Z uwagi na charakter testowanego produktu ocena wyników testowania prowadzona będzie w trzech wymiarach:

1. Skuteczność i efektywność w oddziaływaniu na młodzież.

2. Funkcjonalność dla potencjalnych użytkowników (pracowników socjalnych).

3. Zakresu i jakość wsparcia dostarczonego użytkownikom w ramach cyklu testowania.

Ad 1. Przedmiotem analizy w tym obszarze będą dwie kwestie: czy zrealizowane w ramach cyklu działania faktycznie zwiększyły kapitał społeczny młodzieży oraz czy wzrost kapitału społecznego przełożył się na zwiększenie szans na rynku pracy poszczególnych młodych ludzi. Obiektem badania będą: młodzi uczestniczący w projekcie (wywiad grupowy, analiza IPD, ankieta), pracownicy socjalni (wywiad indywidualny). Tam, gdzie będzie to możliwe, dane powyższe uzupełnione zostaną opiniami potencjalnych instytucji sojusznicznych i osób działających na rynku pracy.

Ad 2. Przedmiotem analizy będzie przede wszystkim „przyjazność” produktu dla jego użytkownika, tj. użyteczność, funkcjonalność i wrażliwość na warunki kontekstowe. Obiektem badania będą przede wszystkim pracownicy socjalni (wywiady grupowe, karty oceny produktu). W poszczególnych gminach wypełniony zostanie także lokalny arkusz opisu warunków realizacji działania („ spis z natury” w oparciu o obserwacje, wywiady, dokumentacje).

W przygotowaniu badania użyteczne będą wyniki monitoringu, szczególnie w zakresie rekomendacji korygujących oraz osiągniętego poziomu realizacji wskaźników.

Ad. 3. Przedmiotem analizy będzie przydatność systemu wsparcia użytkowników. Obiektem badania będą pracownicy socjalni (ankiety, wywiady indywidualne i grupowe), zespół realizatorów (wywiad grupowy).

5.2. Opis ewaluacji zewnętrznej

Wybór ewaluatora zewnętrznego będzie dokonany w wyniku konkursu ofert. Wszystkie kryteria, które powinien spełniać wykonawca zlecenia, będą dostępne na stronie projektu, aby każdy potencjalny ewaluator, posiadający odpowiednią wiedzę i doświadczenie, mógł się z nimi zapoznać i zgłosić swoją ofertę.

Celem ewaluacji prowadzonej przez zewnętrznych ekspertów będzie ocena trafności, skuteczności, użyteczności produktu finalnego, a także rzetelności procesu jego testowania oraz możliwości jego upowszechnienia. Wskazane metody ewaluacji to m.in. analiza dokumentacji projektowej – szczególnie zebranej podczas procesu ewaluacji wewnętrznej i monitoringu projektu, wywiady, obserwacje. Założone techniki ewaluacji to m.in. panel ekspertów (analiza merytoryczna), ewaluacja analityczna – jakości, kosztów i efektywności na podstawie zebranych dokumentów, technika kwestionariuszowa - badanie ankietowe na próbie warstwowej uczestników projektu (min. 30 przedstawicieli młodzieży i 10 pracowników socjalnych).

Podstawowe będą dwa pytania badawcze: o odniesienia celu projektu do produktu finalnego w kontekście oceny przydatności i skuteczności metody stanowiącej produkt finalny oraz o jego potencjał (metody pracy wraz z zaprojektowanym systemem wsparcia użytkowników) do szerokiego upowszechnienia. W tym drugim zakresie rekomendowane będzie posłużenie się panelem ekspertów (pracowników socjalnych, dyrektorów GOPS oraz ekspertów od szkoleń i pracy z młodzieżą) w celu weryfikacji możliwości użycia metody przez pracowników socjalnych poza grupą testerów. W tym zakresie zebrane zostaną także opinie grona testerów (panel ekspertów – testerów oparty na doświadczeniu).

Nie zastosowano zmian w ramach procesów ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej w stosunku do zapisów we wniosku.

6. Strategia upowszechniania

Działania upowszechniające i włączające do głównego nurtu polityki w ramach projektu są w stosunku do siebie komplementarne i uzupełniają się wzajemnie. Za koordynację tych działań w projekcie będzie odpowiedzialny Ekspert ds. mainstreamingu. Celem zaplanowanych działań upowszechniających jest w przypadku grup użytkowników szerokie informowanie o powstającym produkcie oraz o innowacyjnej roli metody „Pomosty”. Przekaz skierowany do grup użytkowników będzie obejmował informacje wspomagające wykorzystanie produktu oraz promujące jego stosowanie w praktyce pracy z młodzieżą ze środowisk wiejskich. Upowszechniane będą zarówno wszystkie elementy produktu finalnego,

jak i raporty z przeprowadzonych w projekcie badań. W odniesieniu do grupy odbiorców – młodzieży ze środowisk wiejskich celem działań upowszechniających jest zwiększanie otwartości na nowego rodzaju kontakty społ. i zwiększanie świadomości znaczenia tych kontaktów w kontekście osobistego doświadczenia życiowego. Cel ten będzie realizowany poprzez działania i inicjatywy podejmowane przez grupę użytkowników stosujących metodę „Pomosty” (według wskazówek zawartych w podręczniku dla pracowników socj.).

Grupy, do których będą skierowane działania upowszechniające:

- pracownicy OPS/PCPR – kierownicy jednostek oraz pracownicy socjalni (użytkownicy produktu odpowiedzialni za jego używanie) – w ramach etapu badawczego informacje były przekazywane w trakcie konsultacji społ. dotyczących założeń merytorycznych i wdrożeniowych metody (udział ok. 30 pracowników socj.), w ramach etapu testowania projektu informacje będą przekazywane bezpośrednio 18 pracownikom socj., a na etapie upowszechniania, m.in. w wyniku organizacji konferencji i spotkań, trafią do min. 100 osób. Działania medialne związane z upowszechnianiem: prowadzenie strony internetowej projektu oraz kampanii prasowej, radiowej i TV, skierowane będą bezpośrednio do użytkowników (w wymiarze docelowym - 822 os.).
- młodzież ze środowisk wiejskich (główna grupa odbiorców) – w ramach etapu testowania informacja będzie przekazywana młodzieży (min. 108 os.) pośrednio przez pracowników socj. biorących udział w projekcie, a na etapie upowszechniania w wyniku działań medialnych do ok. 4,5 tys. osób.
- instytucje pomocy społ.: OPS/PCPR wraz z kadrą zarządzającą i organami prowadzącymi (samorządy terytorialne - osoby decyzyjne) – w procesie testowania informacje będą przekazywane bezpośrednio do 9 OPS/PCPR, a szczególnie do kadry zarządzającej tymi instytucjami oraz ich organów prowadzących. W ramach upowszechniania, m.in. poprzez organizację konferencji i działania medialne, informacja dotrze do min. 100 OPS/PCPR, a szczególnie do kadry zarządzającej tymi instytucjami oraz do ich organów prowadzących i organizacji pozarządowych działających w obszarze związanym z polityką społ.

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie – jako instytucja odpowiedzialna za politykę społ. w woj. warmińsko-mazurskim oraz realizująca projekt systemowy związany z tworzeniem koalicji na rzecz młodzieży w woj. warmińsko-mazurskim.
- partnerzy instytucjonalni i społeczni:
 - najbliższe otoczenie wspierające działania OPS/PCPR odpowiedzialne za politykę społeczną w JST (wójtowie, burmistrzowie, rady gmin),
 - organizacje pozarządowe działające w obszarze związanym z polityką społeczną,
 - osoby bezpośrednio zaangażowane w działalność społeczną,
 - koalicje i inicjatywy lokalne na rzecz młodzieży,
 - wykładowcy uniwersyteccy,
 - parafie i organizacje/inicjatywy kościelne.

Plan działań upowszechniających i ich charakterystyka:

1. Bezpośredni „spontaniczny” przekaz ustny (marketing szeptany):

- w trakcie realizacji I etapu projektu – podczas typowania przez ekspertów projektu OPS/PCPR do badań – przekaz informacji dotyczących założeń merytorycznych wstępnego produktu do kadry zarządzającej i pracowników tych instytucji; podczas realizacji badań jakościowych poprzez kontakt Eksperta kluczowego z pracownikami OPS/PCPR objętych tymi badaniami (przekaz informacji dotyczących dostępności raportów z badań na stronie internetowej projektu oraz planowanych konsultacji społ. z pracownikami socj.; podczas spotkań branżowych organizowanych przez IZ – przekaz informacji dotyczących realizacji projektu, planowanym zakresie badań oraz oczekiwanych rezultatów projektu.
- w trakcie realizacji II etapu projektu – kontynuacja działań informacyjnych przez personel projektu bezpośrednio na spotkaniach i zajęciach projektowych, spotkaniach branżowych, sieci

tematycznych i szkoleniach związanych z tematyką pomocy społ. i funduszy unijnych.

2. Empowerment – zaangażowanie użytkowników i decydentów w proces tworzenia wstępnej wersji produktu finalnego (udział w konsultacjach społ.); zaangażowanie użytkowników, odbiorców i decydentów w proces testowania i aktualizacji wstępnej wersji produktu finalnego (według informacji przedstawionych w pkt. dotyczącym monitoringu i ewaluacji, dotyczących mechanizmów pozyskiwania i uwzględniania informacji zwrotnych dotyczących produktu).
3. Opublikowanie materiałów badawczych i metodycznych, artykułów informacyjnych na str. internetowej projektu.
4. Organizacja konferencji w ramach zadania: upowszechnianie i włączanie – do udziału zostaną zaproszeni pracownicy ROPS, OPS, PCPR, NGO (łącznie ok.100 osób).
5. Kampania prasowa, radiowa i TV – przygotowanie i publikacja 2 artykułów sponsorowanych i 5 ogłoszeń w prasie regionalnej, przygotowanie spotu radiowego i przeprowadzenie 100 emisji w lokalnych mediach, przygotowanie spotu TV i 40 emisji w lokalnych mediach.
6. Wydruk plakatów (500 sztuk) i ulotek (1500 sztuk) – kolportaż podczas ww. spotkań.
7. Udział w konsultacjach społecznych w zakresie tworzenia regionalnych oraz lokalnych dokumentów strategicznych.

Sposób pomiaru skuteczności działań upowszechniających:

- ewaluacja bieżąca działań upowszechniających oraz ewaluacja ex-post projektu przeprowadzona przez Eksperta ds. ewaluacji projektu;
- deklaracje wdrożenia metody na etapie włączania do polityki produktu finalnego po walidacji - min. 36 OPS/PCPR (o skuteczności działań upowszechniających przede wszystkim zdecyduje liczba instytucji

przystępujących do działań włączających, szczegółowo opisanych w rozdziale 7 strategii).

Strategia zawiera doprecyzowania zapisów wniosku.

7. Strategia włączania do głównego nurtu polityki

Jak już wspomniano, działania upowszechniające i mainstreamingowe uzupełniają się wzajemnie. Przedmiotem włączania do głównego nurtu polityki jest finalny model pracy z młodzieżą ze środowisk wiejskich stanowiący produkt finalny. Celem włączania jest doprowadzenie do szerokiego stosowania w skali regionalnej produktu finalnego w praktyce pracy z młodzieżą.

Grupy, do których skierowane są działania włączające:

- pracownicy OPS/PCPR – kierownicy jednostek oraz pracownicy socjalni (użytkownicy produktu odpowiedzialni za jego używanie) – szkolenia wdrażające dla 108 pracowników OPS/PCPR;
- młodzież ze środowisk wiejskich (jest to grupa głównych odbiorców, która rozpowszechni informację o produkcie i jego rezultatach w swoim otoczeniu społ., m.in. wśród młodych ludzi) – informacja dotrze co najmniej 300 młodych osób pośrednio poprzez kontakty odbiorców z pracownikami socj.;
- OPS/PCPR wraz z kadrą zarządzającą i organami prowadzącymi – wsparcie samorządów terytorialnych, a szczególnie osób decyzyjnych w obszarze merytorycznym i finansowym, będzie bardzo istotne w procesie skutecznego zaadaptowania metody w codziennej praktyce; informacja dotycząca praktycznych aspektów realizacji metody „Pomosty” dotrze do co najmniej 30 OPS i 6 PCPR, a szczególnie do kadry zarządzającej instytucjami oraz organów prowadzących;
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – przekazywanie

informacji do ROPS, jako jednostki odpowiedzialnej za politykę społeczną na poziomie województwa, umożliwi jej multiplikację u odbiorców działań w/w instytucji.

Działania w ramach włączania w projekcie „Pomosty...” oparte są na włączaniu horyzontalnym i wertykalnym. Oprócz ww. w ramach włączania planowane są:

1. Mainstreaming horyzontalny:

- spotkania bezpośrednie z kierownictwem min. 36 OPS/PCPR, osobami odpowiedzialnymi za politykę społ. w JST oraz pracownikami socj. (zaangażowanie Eksperta ds. mainstreamingu projektu) w ramach zadania: upowszechnianie i włączanie do głównego nurtu;
- 10-dniowe szkolenia wdrażające dla pracowników socj. (10 grup – 1 grupa/80 godz., łącznie 108 osób z min. 30 OPS i 6 PCPR);

2. Mainstreaming wertykalny:

- zgłaszanie uwag na etapie konsultacji społecznych do dokumentów strategicznych (w trakcie opracowania lub aktualizacji) na poziomie regionalnym i lokalnym mogących wspierać systemowe wdrożenie (łącznie lub częściowo) produktów projektu. Rodzaje dokumentów strategicznych mogących wspierać proces wdrożeniowy produktu:
 - „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego”,
 - Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 r”,
 - gminne strategie rozwiązywania problemów społecznych.

Sposób pomiaru skuteczności działań włączających:

- pre- i post-testy kompetencji pracowników socjalnych uczestniczących w szkoleniach wdrożeniowych po walidacji (pomiar dwukrotny: na początku i na końcu szkoleń wdrażających);

- deklaracje wdrożenia metody na etapie włączania do polityki produktu finalnego po walidacji - min. 36 OPS/PCPR;
- raport wdrożeniowy działań włączających w min. 36 OPS/PCPR;
- ewaluacja bieżąca działań włączających oraz ewaluacja ex-post projektu przeprowadzona przez Eksperta ds. ewaluacji projektu.

Strategia zawiera doprecyzowania zapisów wniosku.

8. Kamienie milowe II etapu projektu

Kluczowe daty dla przebiegu II etapu projektu:

- Rozpoczęcie etapu testowania (XI.2012r.)
- Analiza wyników testowania w ramach każdego z 3 cykli i aktualizacje produktu (V, IX.2013r.)
- Opracowanie wersji finalnej produktu (III.2014r.)
- Ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego (III.2014r.)
- Rozpoczęcie szkoleń wdrażających (VII.2014r.)

9. Analiza ryzyka

P – prawdopodobieństwo wystąpienia (skala 1-3, gdzie 1 – niskie prawdopodobieństwo, 3 – wysokie prawdopodobieństwo)

W – wpływ na realizację projektu (skala 1-3, gdzie 1 – mały wpływ, 3 – duży wpływ)

I – zidentyfikowanie najważniejszych zagrożeń (iloczyn $P \times W$)

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń: $I > 4 =$ zagrożenie istotne.

Zidentyfikowane potencjalne zagrożenia z oszacowaniem ryzyka ich wystąpienia i wpływu na realizację projektu oraz sposobem ich ograniczenia:

1. Małe zainteresowanie wśród młodzieży - problemy z naborem, frekwencją, aktywnym uczestnictwem (P=2, W=2, I=4).

Kontrola udziału w realizacji zadań przez odbiorców produktu będzie dwupoziomowa. Na 1 poziomie - kontrola bezpośrednia realizowana będzie przez użytkowników produktu – pracowników socjalnych, natomiast na 2 poziomie - kontrola pośrednia realizowana będzie przez Eksperta ds. wdrożeń innowacyjnej metody pracy z młodzieżą, panel ekspertów oraz Eksperta ds. ewaluacji. W przypadku wystąpienia problemów z motywacją odbiorców produktu, w porozumieniu z użytkownikami produktu pracującymi z daną grupą odbiorców oraz kierownikiem danego OPS/PCPR zostaną podjęte odpowiednie działania naprawcze. Minimalizowaniu tego ryzyka służy duże doświadczenie Partnera projektu, związanego z prowadzeniem wielu projektów z udziałem młodzieży oraz środowisk wiejskich Warmii i Mazur, oraz Lidera Projektu, związanego z realizacją wielu szkoleń z udziałem młodzieży zagrożonej wykluczeniem społ. na zlecenia ośrodków pomocy społecznej.

2. Małe zainteresowanie pracowników socjalnych testowaniem produktu – niechęć do realizowania zajęć w ramach „PASZ”, niechęć do podejmowania się dodatkowych obowiązków (P=1, W=2, I=2).

Działania grupy użytkowników będą ściśle monitorowane. Czynnikiem kontrolująco-wspierającym będą superwizje grupowe (trzy spotkania w każdym cyklu) i coaching (pokaż dej sesji weekendowej) – stanowią one bezpośrednim wsparciem dla użytkowników realizujących testowanie. Pracownicy socjalni otrzymają wynagrodzenie za zadania zrealizowane w ramach projektu i dodatkowo będą mieć szansę na wzbogacenie swojego warsztatu pracy poprzez udział w szkoleniach. Bardzo istotnym czynnikiem wspierającym użytkowników w realizacji „PASZ” z udziałem młodych uczestników będą również koalicje lokalne na rzecz młodzieży tworzone w ramach projektu

systemowego ROPS pt. „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach”.

3. Ryzyko kadrowe związane z rekrutacją trenerów posiadających specyficzne doświadczenie zawodowe, prowadzących szkolenia wdrożeniowe dla pracowników socjalnych (P=1, W=2, I=2).

Rekrutacja trenerów odbędzie się w fazie przygotowawczej do testowania. Powstanie w ten sposób baza trenerów, zawierająca listę rezerwową. Minimalizowaniu ryzyka służyć będą bogate kontakty Partnera (bogate kontakty z przedsiębiorcami społecznymi skupionymi m.in. w międzynarodowej organizacji Ashoka oraz innymi ekspertami posiadającymi duże doświadczenie w pracy ze środowiskami młodzieżowymi i zagrożonymi marginalizacją społeczną) oraz Lidera (baza kontaktów z trenerami posiadającymi doświadczenie w pracy z młodzieżą i osobami zagrożonymi marginalizacją społeczną).

4. Niska frekwencja na szkoleniach wdrażających (P=1, W=2, I=2).

Frekwencja na warsztatach zostanie zapewniona dzięki bogatej bazie kontaktów, którą dysponuje Lider projektu. Uczestnicy zostaną również odpowiednio wcześniej poinformowani o szkoleniach, spotkania będą organizowane w dogodnych lokalizacjach, zarówno pod względem komunikacji, jak i komfortu pracy. Minimalizowaniu ryzyka służyć będzie również doświadczenie Lidera projektu, związane z organizowaniem wielu działań szkoleniowych dla różnych grup społ. Partnerstwo ze Stowarzyszeniem „Tratwa”, posiadającym bogate doświadczenie we wdrażaniu nowych rozwiązań społecznych, również znacząco wpłynie na minimalizację tego ryzyka.

5. Niska aktywność ośrodków pomocy społecznej – niechęć do wdrożenia nowej metody (P=1, W=2, I=2).

W przypadku powyższego ryzyka bardzo istotne będą: brak opłat za korzystanie z materiałów, bezpłatna dostępność podręczników na stronie internetowej projektu, możliwość beznakładowego wdrożenia metody w instytucjach pomocy społecznej oraz realizacja działań wspierających związanych z przekonywaniem decydentów do praktyczności i użyteczności metody.

6. Ryzyko finansowe (P=1, W=2, I=2)

Beneficjent dysponuje wystarczającym potencjałem finansowym, aby zapewnić terminowość realizacji zadań, nawet w przypadku opóźnień w płatnościach kolejnych transz, zmiany kosztów w poszczególnych pozycjach budżetowych lub pojawienia się nieprzewidzianych kosztów, których nie ujęto w budżecie projekt.

7. Uznanie rezultatu projektu za nieskuteczny, mimo prawidłowej realizacji zaplanowanych działań (P=1, W=3, I=3).

Proces testowania oceniany jest na zasadzie dwupoziomowej kontroli: ewaluacji wewnętrznej, prowadzonej przez Eksperta ds. ewaluacji, oraz ewaluacji zewnętrznej, prowadzonej przez eksperta zewnętrznego. Wstępna walidacja produktu zajdzie podczas oceny strategii wdrażania projektu, następnie zostanie on poddany ocenie zarówno przez pracowników socjalnych, jak i młodzież. Wraz z panelem ekspertów obie grupy – użytkownicy i odbiorcy – uczestniczą w procesie tworzenia produktu finalnego oraz w procesie testowania jego skuteczności. W trakcie w/w przeprowadzana będzie każdorazowo kontrola skuteczności narzędzia – wnioski wyciągnięte podczas działań ewaluacyjnych przyczynią się do poprawy w tym zakresie.

Załączniki – wstępna wersja produktu finalnego:

1. „Metoda pracy z młodzieżą. Podręcznik ze scenariuszami dla pracowników socjalnych”
2. „Metoda pracy z młodzieżą. Podręcznik dla trenerów”
3. Zestaw gry symulacyjnej „Ekspedycja” oraz vademecum pt. „Ekspedycja. Podręcznik prowadzącego”

.....

Imię, nazwisko, funkcja i podpis osoby/-ób składającej/-ych strategię – LIDER

.....

Imię, nazwisko, funkcja i podpis osoby/-ób składającej/-ych strategię – PARTNER